سرسایه په روژه کی

دیزاین: الحاج محمد شاه (پیمان) سویدن

۱۳۹۷

تتبع ونگارش:
الحاج امین الدین « سعیدی ـ سعید افغانی »
مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیکی افغان و
مسؤل مرکز فرهنگی دحق لاره - جرمنی

www.masjed.se

سرسایه په روژه کې

د سرسايې ذکر په اسلامي منابعو کې:

1- صدقة الفطر
2- ز كاة الفطر
3- زكاة الصوم
4- صدقة په رمضان کې

د سرسايې فلسفه:

که څه هم د روژې لپاره د صدقة الفطر د ورکولو حکمت په روژه کې دممکن نقصان جبيره کول ښوول شوي، خو تولنيزه فلسفه يې د بې وزلو او نېستمنو خلکو سره مرسته او لاسنيوی دی.
رسول الله صلي الله عليه وسلم تينګار کړای چې د اختر په مناسبت بايد له بې وسه او مسکين سړي سره مرسته وشي او هغه له سوال او احتياجه خلاص کړای شي.
پيغمبر صلى الله عليه وسلم فرمايلي: « **اغنوهم عن المسالة فی مثل هذا اليوم**» ياني په دغه شان ورځو کې فقيران او مسکينان له سوال کولو څخه مستغني (**بې پروا**) کړئ.
او همدارنګه وکيع بن الجراح رحمه الله وايي: « د رمضان مياشتي صدقة الفطر (سرسايه) داسې ده لکه **سجده سهوه** په لمانځه کې چې د لمانځه تول نقصان ختموي.
همدارنګه سرسايه د روژې تولې نيمګرتياوې له منځه وړي.»
صدقة الفطر (سرسايه) اصلاً د هجرت په دوهم کال په کوم کال چې روژه هم فرض شوې لازمه شوې ده. د حکم له مخې، د فطر صدقه واجب ده. د وجوب له دلايلو څخه يې د ابن عباس (رضي الله عنه) خبر دی چې فرمايي:
« **فَرَضَ رسول الله (صلی الله عليه وسلم) زكاة الفطر طهرة للصايم من اللغو والرفث وطعمة للمساكين**...» رواه ابوداود. (فرض (واجب) کړې ده رسول الله د فطر صدقه چې
د روژه نيوونکي د بيهوده خبرو او چټياتو پاکونکې ده اود مسکينانو لپاره طعام دی.)

سرسايه په چا باندې واجب ده؟

د احنافو په مذهب کې: سر سايه په هر مسلمان ، آزاد ، صغير ، کبير، نارينه ،زنانه، عاقل، او ليوني چې د کور له حاجت نه علاوه د نصاب مالک وي واجب ده.
سړی به د خپل ځان ، کوچنيانو (ځامنواو لورګانو) او هغه غلام چې د خدمت لپاره وي سرسايه اداء کوي . او که چيرته دمشرانو ځامنو، ښځې ، مور، پلار او ورونو صدقة الفطر (سرسايه) د هغوی له امره پرته ادا کړي، استحساناً صحيح کيږي.

دسر سايې د اداء کولووخت:

دا چې صدقة الفطر (سرسايه) د اختر د ورځې په سهار ختلو سره واجبيږي خو جايزه ده چې د روژې په مياشت کې له واجب کيدو څخه مخکې ورکړل شي. او له خپل وخت څخه په تأخير سره نه ساقطيږي، بلکه ورکول يې حتمي دي .
دحضرت ابن عمر رضی الله عنه ، څخه په يو حديث کې راغلي چې: پيامبر صلى الله

عليه وسلم هدايت وکړای چي :« **سرسایه** (زکات فطر) مخکې لدې څخه چې مسلمانان داختر دلمانځه اداء کولو ته راشي، باید سرسایه تادیه شي .»(دحديث شماره 1503 امام بخاري).

ګرانو لوستونکو!

تقاضا، حکمت اونصب العین د وجوب دسرسایي دادی چي دغه وجيبه باید څو ورځې مخکې د اختر د لمانځه نه اداء شي، ترڅو د مستحقین لاس ته ورسیږي.

دحضرت ابن عمر رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ په یو حدیث کې راغلي: « **و كانوا يُعطُون قبل الفطر بيوم أو يومين** »(بخاری 1511) یعني:« هغوی خپل د فطر زکات (سرسایه) یوه یا دوه ورځې مخکې د اختر دلمانځه نه اداء کول »

په سر سایه کې کوم اجناس ورکول کیږي؟

په سر سایه (صدقه فطر) کې (غنمو، خرما، اوربشې او ممیز(کشمش) ورکول کې واجبيږي. په حدیث شریف کې راغلي :«**عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال : كُنَّا نُخْرِجُ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ ، وَكَانَ طَعَامَنَا الشَّعِيرُ ، وَالزَّبِيبُ ، وَالْأَقِطُ ، وَالتَّمْرُ**» متفق علیه .

ابو سعید خدري رضي الله عنه وایي: مونږ به د رسول الله صلی الله علیه وسلم په زمانه کې د واړه اخترو په ورځ دخپلو خوړو یوه صاع سر سایه (صدقه فطر) ورکوله، او زمونږ طعام اوربشې، ممیز، کورت (قروت) او خرما وه .

او د احنافو او امام مالک په نزد انسان کولای شي چي دخپل وطن د خوړو نه که له دې اصنافو پرته هم وی سرسایه ورکولی شي.

صاع څومره ده؟

صاع څلور مده سره مساوي ده او یو مد د یوه میانه انسان یوه ډکه لپه ده، نو یوه صاع څلور لپې کیږي چې په دې کې دکیلو په حساب دمختلفو موادو په حساب په وزن کې فرق راځي، یعني دخرما څلور لپې د وریجو له څلور لپو سره په وزن کې فرق کوي.

په اوسط ډول دوزن په حساب (2 کیلو او 400 ګرامه یا 2 کیلو 500 ګرامه) غنم او یاهم وریجې کیږي.

په سرسایه کې دنغدو پیسو ورکولو حکم:

اګرچه غوره طریقه خو داده چې په سر سایه کې غنم، وریجې یا خرما ورکړل شي مګر دامام ابوحنیفي (رح) دمذهب پیروان د پیسو په بڼه د سرسایې ورکړه روا ګڼلې، او دا د الثوری، حسن البصری، او عمر بن عبدالعزیز نظرهم دی. ولې درې نور مذاهبو پیروان د پیسو په بڼه د سرسایې ادا کولو ته اجازه نه ورکوي.

د هغوی دلیل دا دی چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم سرسایه د پیسو په بڼه نه ده ورکړې، نو ځکه یې د پیسو په بڼه ورکړه له سنتو مخالف کار دی.

ولی ځیني ډیراوسني علماء د احنافو رایه تائیدوي، ځکه چې اوس مهال د خلکو له پاره آسانه ده، او په ځانګړي ډول په ښارونو کې چې د خلکو ټولې معاملې په روپیو او پیسو دي.

د دغه نظر له اوسنیو پلویانو څخه شیخ شلتوت(رح)، الغزالی(رح)، او القرضاوي(حفظه الله) دي.

شيخ قرضاوي د دې دوه لاملونه وړاندې بيان کړل چې رسول الله صلى الله عليه وسلم ولې د پيسو په بڼه سرسايه نه ورکوله. په همدې ډول هغه وايي چې د سرسايي هدف د بېوزلو د اړتياوو لرې کول دي، او هغه د پيسو په بڼه ممکن دی، او دا چې په زياترو حالاتو، او په زياترو هيوادونو کې د پيسو ورکړه د بېوزلو په ګټه وي. هغه دا هم وايي چې د خوراک په بڼه د سرسايې ورکول د رسول الله صلى الله عليه په وخت کې هم د ورکوونکي له پاره اسان وو، او هم د اخيستونکي له پاره په ګټه. مګر نن ورځ د خوراک په بڼه د سرسايې ورکول د بېوزلو په تاوان دي، او چندان ګټه نه شي ترې اخيستلای.
مثلاً، غنم يا خُرما چې تر څو ببرته و نه پلوري، او هغه هم په ټيټ نرخ، تر هغې خپلې اړتياوې نه شي پوره کولای.
شيخ قرضاوي، له دغه نظر څخه د قحطۍ حالات چې د خوراک ورکړه پکې ډېره ګټوره ده، مثتثنی ګرځولي، او وايي چې په سرسايه کې بايد د غريب ګټه معيار وګڼل شي، او دا چې د قحطۍ، او آفتونو په وخت کې اصلي اړتيا خوراک وي، نو د جنس ورکول په کار دي. او که چېرې پيسې ګټورې وې، نو بيا دې پيسې ورکړي.
نن ورځ که مونږ په اسلامي هيوادونو کې په عامه توګه، او لويديزو هيوادونو کې په ځانګړې توګه، د مسلمانانو حالت ته وګورو، مومو چې دويمه رايه ډېره اسانه، او د اسلامي قانون له روح، او د مسلمانانو له اوسني حالت سره ډېره روغه ده. او که چېرې په امريکا او يا په اروپا کی ميشتي مسلمانان وغواړي د خپل زکات مالونه يا يوه برخه يې اسلامي هيوادونو ته وليږي، نو د پيسو په بڼه ورکړه يې تر ټولو غوره لاره ده.

دسرسايې مستحقين:

دسرسايې مستحقين په (60 لمبرآيات دسوره‌ء التوبه کې) داسی بيان شوی :«**إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاء وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللّهِ وَاللّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ**»

بناً سرسايه، د نورو صدقو په شان فقيرانو ، مسکينانو ، قرضدارانو، د الله په لاره کې طالب علمانو مجاهدينو، مسافرينو (اګرچه دغه مسافرين په وطن کي غني وي) ورکول کيږي، اوکه دا فقيران يي خپل خپلوان هم وي بلکه په خپلو خپلوانو چي مستحق وي ډير ثواب لري.
يواځې مور، پلار، نيا او نيکه او همداسي پورته نياګاني او نيکو ته به يي نه ورکوي که فقيران هم وي په همد ي توګه زوی , لور, او د هغوي اولادونو ته به يي نه ورکوي او ښځه به يي خپل خاوند (ميره) ته او خاوند خپلي ښځي ته نه ورکوي نورو ټولو خپلوانو ته چې مستحق وي صدقة الفطر (سرسايه) ورکول کيدای شي.

و الله اعلم بالصواب